

« علوم تربیتی »

سال دوم - شماره 7 - پاییز 1388

ص ص 31-7

ارزیابی و تحلیل محتوای کتب زبان انگلیسی دوره راهنمایی

تحصیلی با استفاده از فرمول خوانایی Fog

و نظرخواهی از دبیران مجرب

دکتر داوود حسینی نسب¹

دکتر فرهنگ فرخی²

ژیلا مرسلی³

چکیده:

هدف از تحقیق حاضر ارزیابی و تحلیل محتوای کتب درسی زبان انگلیسی دوره راهنمایی تحصیلی بر اساس فرمول خوانایی Fog و نظرخواهی از دبیران مجرب بود. روش این تحقیق توصیفی و از نوع ارزشیابی و تحلیل محتوا می باشد. جامعه آماری این تحقیق شامل دو بخش بود: بخش اول، کتب درسی زبان انگلیسی دوره راهنمایی و بخش دوم شامل، 288 نفر از دبیران زبان انگلیسی شاغل در نواحی پنجگانه آموزش و پرورش شهر تبریز بود. هر سه کتاب دوره راهنمایی و 165 نفر از دبیران زبان بعنوان نمونه آماری این تحقیق انتخاب شدند. برای انتخاب نمونه آماری از بین جامعه مورد مطالعه از جدول مورگان استفاده شد. داده ها از طریق پرسشنامه نظرخواهی از دبیران جمع آوری و با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. در تحلیل داده ها از آزمون های آماری T و F استفاده شد.

۱- استاد دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز

2- استادیار دانشگاه تبریز

3- کارشناس ارشد رشته برنامه ریزی درسی، کارشناس زبان انگلیسی (دبیر آموزش و پرورش ناحیه یک تبریز)

یافته های این تحقیق نشان داد که از نظر دبیران، نقاط قوت و ضعف کتابها در بخشهای مختلف به قرار زیر است، نقاط قوت عبارتند از: جذاب و خوانا بودن تایپ کتابها، توضیح خوب قواعد دستوری، سازماندهی مطالب از آسان به مشکل، وضوح آموزشها و دستورالعمل ها، مطابقت مطالب کتب با سن فراگیران و در دسترس بودن کتابها برای دانش آموزان و دبیران. نقاط ضعف عبارتند از: عدم جذابیت جلد کتابها، عدم توضیح و تمرین واژگان و تلفظ کلمات، استفاده کم از زبان اصلی، عدم توجه به دانش زمینه ای فراگیران، عدم مطابقت مطالب کتابها با زندگی واقعی و نیازهای دانش آموزان و عدم وجود نوار کاست.

در ارزیابی کتب درسی زبان انگلیسی بین دیدگاه دبیران از نظر سابقه تدریس، مدرک تحصیلی و جنسیت تفاوت معنادار وجود داشت؛ اما از نظر ناحیه محل خدمت تفاوت معناداری وجود نداشت. برای محاسبه ضریب دشواری درک مطالب از فرمول خوانایی Fog استفاده شد. نتایج حاصله نشان داد که درجه دشواری متون و درک مطالب کتب درسی زبان دوره راهنمایی پائین تر از حد مطلوب می باشند. به عبارت دیگر، متون و درک مطالب خیلی ساده و آسان می باشند. نهایتاً، نتایج حاصل از ارزیابی محتوای کتب درسی زبان انگلیسی، پایین بود.

واژه های کلیدی: کتب درسی، زبان انگلیسی، محتوا، نیازها و علائق.

مقدمه:

در سالهای اخیر بیشتر علمای آموزش و پرورش و گروههای مختلف جامعه از نظام آموزش و پرورش بویژه برنامه های درسی و آموزشی به شدت انتقاد کرده، گفته اند که برنامه های درسی و آموزش، مناسب با زندگی و نیازهای کودکان و جوانان و جامعه تهیه و تنظیم نشده اند. عدم همبستگی محتوا و برنامه های آموزشی با رغبتها، تواناییها و نیازهای یادگیرندگان و سایر عوامل موجب افزایش نگران کننده افت تحصیلی شده است که اثربخشی برنامه ها به هیچ وجه با هزینه ها و نیروی انسانی صرف شده قابل توجیه نیستند. بنابراین پیشنهاد می کنند که برنامه های درسی و محتوای آنها یک بار دیگر باید بدقت مورد بررسی قرار گیرد

تا آن قسمتهایی که نامربوط و نامناسب می باشند، مشخص شوند و به جای آنها مواد و مطالب نو جایگزین شوند. این انتقادات موجب شده اند که محتوای بیشتر دروس در کلاسهای ابتدایی و بالاتر تغییر و یا بهبود نسبی پیدا کنند (تقی پورظهير، 1385).

کتاب درسی امروز نمی تواند صرفاً اطلاعات را در اختیار فراگیران قرار دهد زیرا پر کردن ذهن از اطلاعات کمکی به شهروندان امروز در برخورد با مسائل جدید زندگی نمی نماید. از آنجا که امروزه دانش خیلی سریع رشد می کند و دانش موجود منسوخ می شود احاطه به دانش مفید و ضروری برای افراد امکان پذیر نیست. دانش آموزان باید روش کاوشگری را بیاموزند و صلاحیت مواجه با مسائل زندگی را داشته باشند. این رسالت عظیم تربیتی به مقدار زیادی از طریق کتابهای درسی انجام می گیرد (ملکی، 1385).

آموزش زبان انگلیسی اجزاء خیلی مهمی دارد؛ اما مهمترین جزء اکثر برنامه ها و کلاسهای یادگیری زبان انگلیسی بعنوان زبان دوم¹ یا زبان بیگانه²، کتابها و مواد آموزشی هستند که غالباً توسط مدرسان زبان مورد استفاده قرار می گیرند. اهمیت کتاب درسی غیرقابل انکار است؛ چرا که نقش اصلی را در آموزش کلاسی و یادگیری دارد. بنا به گفته هاچین سون و تورز³ (1994). کتاب درسی یک ماده درسی جهانی است. بدون کتاب درسی مرتبط با موضوع تدریس، هیچ محیط یاددهی - یادگیری کامل نیست. نظریه پرداز دیگری بنام شلدون⁴ (1988)، اظهار می دارد که کتابهای درسی نه تنها قلب هر برنامه آموزش زبان انگلیسی⁵ را تشکیل

-
1. ESL, English as a Second Language
 2. EFL, English as a Foreign Language
 3. Hutchinson & Torre
 4. Sheldon
 5. ELT/English Language Teaching

می دهد؛ بلکه کاربرد آنها در محیط کلاسی دارای مزایایی هم هست (هم برای معلمان و هم برای دانش آموزان). از نظر هی کرافت¹ (1998)، مزایای استفاده از کتاب درسی به قرار زیر است: اولاً اینکه، کتاب درسی از نظر روانی به دانش آموز کمک می کند؛ چرا که دانش آموز از طریق این کتابها می تواند پیشرفت تحصیلی خود را اندازه گیری کند. ثانیاً، شلدون معتقد است که از نظر دانش آموزان مطالب ارائه شده در کتابهای درسی که به صورت مکتوب می باشند، معتبرتر از مطالبی هستند که توسط معلم در کلاس درس ارائه می شود. مزیت سوم را اونیل² (1982)، مطرح کرده است و آن این است که کتابهای درسی در توجه به نیازهای دانش آموزان حساس هستند. اگرچه در بعضی مواقع به نحو احسن طراحی نمی شوند، ولی با توجه به وقت و هزینه صرف شده در تهیه و تدوین کتابها، آنها باید متناسب با نیازهای دانش آموزان باشند. مزیت چهارم استفاده از کتابهای درسی در آموزش این است که با وجود اینکه در تهیه و تدوین کتابها هزینه های زیادی صرف می شود ولی کتابها گران قیمت نیستند و همچنین با استفاده از کتابهای درسی راحت تر می توان دانش آموزان را آماده فراگیری نمود. از طرف دیگر ممکن است مطالبی که توسط معلم ارائه می شود از نظر هزینه، مدت زمان آموزش و از نظر کیفیت مناسب نباشد. در صورت استفاده از مطالب و مواد چاپی بار معلمان کم می شود و آنها فرصت کافی خواهند داشت تا به امور با ارزش دیگر پردازند. به عقیده کانینگزورث³ (1995)، کتب درسی بهترین و موثرترین منبع برای یادگیری خود راهبر هستند؛ علاوه بر آن، کتابها بعنوان منبعی قابل رجوع برای دانش آموزان بشمار می آیند و منعکس کننده اهداف از پیش تعیین شده

1. Haycroft

2. O Neil

3. Cunnings worth

یادگیری هستند و به معلمان کم تجربه کمک می کنند تا از حصول اهداف آموزشی مطلع باشند.

با وجود اینکه اکثر صاحب نظران فوق الذکر منافع گسترده و عظیم کاربرد کتابهای درسی انگلیسی¹ را بیان می کنند، بعضی از محققان با این عقیده موافق نیستند و برخی استثناها را مطرح می کنند بعنوان نمونه، آل رایت² (1982)، اظهار می دارد که کتابهای درسی غیر قابل انعطاف هستند و عموماً منعکس کننده تعصبات و ترجیحات نویسنده قرار می گیرند؛ این تعصبات در مورد مسائل آموزشی، مسائل روحی و روانی و همچنین مسائل زبانی است. علاوه بر این، اصول آموزشی مطرح شده در کتابهای درسی ممکن است پیچیده، متضاد یا حتی به روز نباشند و یا احتمال دارد کتابها متناسب با نیازها و انتظارات دانش آموزان تهیه نشده باشند.

به هر حال هیچ کس نمی تواند منکر این واقعیت باشد که کتابهای درسی هنوز هم شهرت خود را حفظ کرده اند. اما قابل ذکر است که بدانیم از سالهای 1970 جنبش دانش آموز محوری در آموزش زبان مطرح شد و کتابهای درسی بعنوان منابعی برای رسیدن به اهدافی معرفی شدند که در برگیرنده نیازهای فراگیران بودند. کتابهای درسی با این همه مزیهایی که دارند، لازم است هر چند وقت یک بار مورد تجزیه و تحلیل قرار بگیرند، اما باید دانست که به چه منظوری محقق دست به تحلیل محتوای کتابها می زند. در اثر تحلیل محتوای کتابهای درسی می توان مطمئن شد که آیا آنها به نیازهای دانش آموزان توجه کرده اند یا نه؟ (کانینگزورث³، 1995) شلدون⁴ (1988)، چند تا دلیل برای ارزشیابی کتابهای

1. ESL/EFL

2. Allwright

3. Cunningsworth

4. Sheldon

درسی بیان کرده است. او می گوید انتخاب یک نوع کتاب درسی آموزش زبان انگلیسی¹، نشانگر اهمیت دادن به آن کتاب است. علاوه بر این، تحلیل محتوای کتابهای درسی به معلمان کمک می کند تا نقاط قوت و ضعف کتابهای مورد استفاده خود را تشخیص دهند. دلیل دیگر ارزیابی کتابهای درسی این است که اینکار باعث بهبود و پیشرفت حرفه معلمی می شود. نهایتاً اینکه، برای ارزیابی از کتابهای درسی باید ملاکی وجود داشته باشد که بتوان از طریق آن مسائل فرهنگی حاکم بر کتابها و همچنین ترجیحات جنسی موجود در کتابها را تشخیص داد. علاوه بر آن تا اندازه ای هم بتوان مقوله های زبانی، موضوعات، محتوا و سرفصلهای کتابها را مورد بررسی قرار داد و پی برد که آیا آنها با زمینه علمی دانش آموزان، با نیازها، علائق و شخیصت آنها سازگاری دارند (شلدون، 1988 و براون²، 1995)؟

تهیه و تدوین یک کتاب درسی انگلیسی که در سطح ملی و محلی مورد استفاده قرار بگیرد کار آسانی نیست. عوامل زیادی در طراحی کتب درسی زبان انگلیسی دخیل هستند. اتخاذ تصمیم در مورد محتوای کتب درسی زبان باید بگونه ای باشد که هم مطالب درسی بر اساس نظریه های زبان شناختی و روانشناختی استوار باشد و هم مقبول دیران زبان و زبان آموزان باشد. در غیراینصورت کتاب درسی با عدم موفقیت روبرو خواهد شد. از نگاه و دیدگاه معلمان و کارشناسان، محتوای کتابهای زبان انگلیسی باعث مسئولیت پذیری و مشارکت دانش آموزان در حد مطلوبی در فعالیتهای یادگیری نمی شود. محتوای کتابهای درسی دوره راهنمایی در ارائه مطالب، مثالها و تصاویر در حد مطلوبی دارای تنوع نیست. در این دوره کتابها باید طوری طراحی و تنظیم شوند که در دانش آموزان توانایی لازم برای نوشتن پاسخ به تمرینهای کتاب، نوشتن خلاصه

1. ELT

2. Brown

متون درسی، نگارش جملات ساده با املا صحیح و رعایت نکات تکنیکی نوشتاری اعم از علامت گذاری، کاربرد حروف بزرگ و رسم الخط صحیح را ایجاد شود (مهدی زاده، 1384). اما بعضی وقتها در ارائه مطالب در کتابهای درسی زبان انگلیسی خوب عمل نمی شود و مطالب ارائه شده حالت مصنوعی دارند؛ بیشتر مکالمه های موجود در کتابها، حالت غیر طبیعی و مصنوعی دارند و برای یادگیریهای مشارکتی مناسب نیستند. آنها دانش آموزان را با تلفظ ها، ساختارهای زبانی، گرامر، اصطلاحات، قوانین، لغات، مکالمات و اموری آشنا می کنند که در زندگی و در دنیای واقعی به این شکل کاربرد ندارند (کنکارت¹، 1989؛ باردوی² و هارلینگ³، 1991؛ یول⁴ و همکاران، 1992). برای پی بردن به میزان موفقیت کتب درسی زبان دوره راهنمایی و پی بردن به اینکه تا چه حد این کتابها از نظر دیران زبان مفید هستند تحقیق حاضر انجام گرفت. امید است نتایج و یافته های این تحقیق مورد استفاده طراحان کتب درسی زبان انگلیسی قرار بگیرد تا شاهد موفقیت های بیشتری در امر آموزش و یادگیری زبان انگلیسی و در سایه آن شاهد پیشرفت های علمی فراوان در سطح بین المللی باشیم.

پیشینه تحقیق:

مقاله ای تحت عنوان "ارزشیابی کتابهای زبان دوره متوسطه برای آموزش زبان خارجی در ایران: ارزشیابی بر اساس فهرست تطبیقی" توسط احمدی دارانی⁵ (1381) منتشر شد. خلاصه ای از نتایج این مطالعه شامل: - باید در بخش پیشگفتار هر کتاب درسی اهداف آن کتاب توسط مولف نوشته شود؛ اما در کتابهای دوره

-
1. Cathcart
 2. Bardovi
 3. Harling et al
 4. Yule et al
 5. Ahmadi Darani

متوسطه به این امر پرداخته نشده است. - به علائق دانش آموزان و تفاوت‌های فردی کمتر توجه شده است. - زمان اختصاص یافته برای تدریس و یادگیری این کتابها کافی نیست. - کتاب راهنمای معلم تهیه و تدوین نشده است. - از زبان اصل استفاده شده است؛ اما مکالمات موجود در کتابها نشانگر شرایط واقعی نیستند (حالت تصنعی دارند). - به فرهنگ مردم انگلیسی زبان اشاره ای نشده است. - تمرینات موجود در کتابها بخوبی سازمان یافته اند. - درک مطالب موجود در کتابها جذاب نیستند و برای نوجوانان خسته کننده اند. - لغات آموخته شده در یک درس در دروس بعدی تکرار نشده اند. - کتابها از نظر تایپ، پرینت، جلد، کیفیت صفحات مناسب و رضایت بخش هستند.

مقاله ای تحت عنوان "ارزیابی کتب زبان انگلیسی دوره متوسطه در کشور ایران" توسط جهانگرد¹ (2003) ارائه شد. انگلیسی دوره متوسطه همراه با کتاب زبان انگلیسی دوره پیش دانشگاهی مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج این مطالعه نشان داد که کتاب دوره پیش دانشگاهی در جهت کمک به فراگیران در توسعه و رشد استراتژیهای یادگیری از کیفیت مطلوبی برخوردار بود. اما کتب سالهای اول، دوم و سوم متوسطه نیاز به بازبینی و تجدید نظر داشت.

مقاله ای تحت "ارزشیابی کتابهای 1 و 2 زبان انگلیسی پیش دانشگاهی" توسط کریمی² (2004) منتشر شد. نتایج بدست آمده در هر مرحله از ارزشیابی شامل:

- متون درسها جذاب، فعالیتهای موجود در کتابها از جمله تمرینها مفید هستند. - تمام مطالب درسی بر اساس تجارب فراگیران تهیه شده اند.

1. Jahangard

2. Karimi

- نوار کاست و فیلم آموزشی موجود است؛ اما اسلاید، فیلم اسکرپت، تصاویر بزرگ یا فلش کارتها موجود نیستند.
- ناشر، کتاب راهنمای معلم رانیز تهیه کرده است و در آن استراتژیهای تدریس خواندن و درک مطلب¹، ساختارهای دستوری و واژگان ارائه شده است.
- به فرهنگ مردم انگلیسی زبان اشاره ای نشده است.
- درک مطلبها جذاب هستند.
- تلفظهای ارائه شده در کتابهای پیش دانشگاهی بطور سیستماتیک و رضایت بخش نیستند.
- به علائق دانش آموزان توجه شده است.
- تعداد تصاویر خیلی کم و تصاویر موجود رنگی و جذاب نیستند. - نحوه چاپ، تایپ، جلد کتاب و کیفیت کاغذ رضایت بخش است.
- تحقیقی تحت عنوان " بررسی مسائل و مشکلات آموزش زبان انگلیسی در دوره متوسطه" توسط احمدپور(1383) ارائه شد. در این بررسی او نارساییهای موجود در کتابهای زبان انگلیسی مقطع متوسطه را به قرار زیر اعلام کرد:
 - استفاده از متون غیر جذاب، خسته کننده، قدیمی و غیر منسجم در کتاب انگلیسی.
 - نادرست و نامناسب بودن و عدم جذابیت بعضی تصاویر کتابهای زبان انگلیسی.
 - عدم پیوستگی و ارتباط صحیح بین درسها و متون کتابهای پایه های بعدی.
 - عدم توجه به نیازهای امروزی دانش آموزان در متون کتابها.
 - عدم هماهنگی حجم مطالب کتابهای درسی با ساعت اختصاص یافته برای آنها.
 - عدم جذابیت مطالب دستوری و کمبود فعالیتهای متنوع.

1. reading

- دارا بودن سوالات غیر استاندارد.

- عدم رعایت سلسله مراتب دستوری

- شفاف نبودن هدفهای کلی کتابها.

تحقیقی تحت عنوان "ارزیابی محتوای کتابهای زبان انگلیسی دوره راهنمایی و ارائه چهار چوب علمی بهینه جهت اصلاح و تدوین کتابها" توسط مهدی زاده (1384) انجام گرفت. عمده ترین یافته این تحقیق این بود که، از دیدگاه معلمان و کارشناسان، محتوای کتابهای زبان انگلیسی دوره راهنمایی از لحاظ رشد و تقویت مهارتهای یادگیری (شنیداری، گفتاری، نوشتاری و مهارت خواندن) و همچنین اصول روش تدریس ارتباطی، در حد مطلوب انتخاب و تنظیم نشده است.

روش تحقیق

روش تحقیق مورد استفاده در این تحقیق، توصیفی و از نوع ارزشیابی و تحلیل محتوا بود. تحلیل محتوا رویه ای است که خصوصیات و ویژگیهای پیامهای آموزشی بخصوص مواد چاپی و پیامدهای ناشی از آن را با اهدافی مشخص مورد بررسی قرار می دهد (حسینی نسب، 1377). تحلیل محتوا یک روش پژوهش منظم برای توصیف عینی و کمی محتوای کتابها و متون برنامه درسی و یا مقایسه پیامها و ساختار محتوا با اهداف برنامه درسی است (یارمحمدیان، 1377).

روش جمع آوری داده ها

کلیه کتابهای درسی زبان انگلیسی که در سال تحصیلی (87-88) در مدارس بصورت رسمی تدریس می شوند، جداگانه و با استفاده از ملاکهای مورد تایید صاحب نظران و با کمک اساتید محترم راهنما و مشاور مورد تحلیل و بررسی قرار گرفتند. پرسشنامه نظرخواهی از معلمان بعد از اخذ معرفی از دانشگاه آزاد اسلامی تبریز و کسب مجوز از سازمان آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی، با

همکاری سرگروه‌های زبان انگلیسی هر پنج ناحیه آموزش و پرورش شهر تبریز در اختیار دبیران زبان انگلیسی دوره راهنمایی قرارداد شد. از سرگروهها تقاضا شد که پس از یک هفته پرسشنامه‌ها را به محقق برگشت دهند.

روش تحلیل داده‌ها

به دلیل اینکه روش تحقیق از نوع توصیفی بود، از آمار توصیفی برای تحلیل داده‌ها استفاده شد و در مورد فرضیه‌ها از تحلیل واریانس یک سویه (ANOVA) و آزمون T استفاده شد.

جامعه آماری

جامعه آماری این تحقیق شامل دو بخش بود:

الف) کلیه کتابهای زبان انگلیسی دوره راهنمایی که در سال تحصیلی 87-88 در کلیه مدارس کشور تدریس می شدند.

ب) جامعه آماری این تحقیق شامل 288 نفر از دبیران زبان انگلیسی مقطع راهنمایی بود که حداقل 12 ساعت و یا بیشتر در هر هفته تدریس داشتند.

نمونه آماری

الف) هر سه کتاب زبان انگلیسی که در مقطع راهنمایی در سال تحصیلی 87-88 تدریس می شدند به عنوان نمونه آماری این تحقیق انتخاب شدند.

ب) 165 نفر از دبیران با استفاده از جدول مورگان بعنوان نمونه آماری این تحقیق انتخاب شدند. نمونه های انتخابی از طریق روش نمونه گیری چند مرحله ای انتخاب شدند.

ابزار اندازه گیری:

ابزاری که در این تحقیق بکار برده شد از دو قسمت تشکیل شده بود:

1) پرسشنامه نظرسنجی از دبیران مجرب زبان انگلیسی در مورد ارزیابی محتوای کتابهای زبان انگلیسی دوره راهنمایی. این پرسشنامه برگرفته از ملاک ارزیابی کتابهای زبان انگلیسی است که توسط اور¹ (1996) طراحی شده است. هدف آن بررسی کیفیت کتب درسی زبان انگلیسی و بررسی تناسب مفاهیم، مطالب، تصاویر و... با علائق و تواناییهای دانش آموزان می باشد. ملاک معرفی شده توسط او حاوی 20 مورد است؛ ولی معتقد است که هر محقق و معلمی

1. Ur s Criteria

می تواند بسته به نوع کتاب و یا شرایط، مواردی را به آن اضافه نماید. پنج مورد آخر در پرسشنامه توسط محقق به ملاکهای قبلی اضافه شده است. این موارد شامل: تناسب حجم کتب درسی زبان با زمان اختصاص یافته، مطابقت مطالب کتاب درسی زبان با سن فراگیران، رعایت تعادل در تصاویر مربوط به جنسیت در کتابها، ارتباط داشتن مطالب کتب درسی زبان با زندگی واقعی دانش آموزان و جذاب و مفید بودن درک مطالب بود. مجموعاً 25 سوال در مورد کیفیت کتب درسی و 5 سوال اول در مورد ویژگیهای فردی دبیران از جمله؛ جنسیت، مدرک تحصیلی، رشته تحصیلی، سابقه تدریس و پایه تدریس بود. در کل پرسشنامه حاوی 30 سوال بود. در قسمت پایانی پرسشنامه، یک سوال باز داده شده بود تا دبیران پیشنهادها و نظرات خود را در باره کتب درسی زبان ذکر نمایند. برای محاسبه پایایی پرسشنامه از آزمون ضریب پایایی آلفای کرونباخ استفاده شد. ضریب پایایی آلفای کرونباخ برابر 0/9007 بدست آمد و روایی صوری و محتوایی پرسشنامه با کمک اساتید راهنما و مشاور و همچنین 20 نفر از دبیران مجرب مورد تایید قرار گرفت.

2) فرمول خوانایی "Fog" برای محاسبه ضریب دشواری متون و درک مطالب موجود در کتابها بکار برده شد. با استفاده از این فرمول می توان به مناسب بودن متون انگلیسی با سطح توانایی دانش آموزان پی برد. فرمول "Fog" روشی برای تجزیه و تحلیل مطالب نوشتاری است و هدف آن سنجش میزان قابلیت یک متن برای خواندن و فهمیدن است. برای محاسبه فرمول "Fog" گام هایی وجود دارد. برای استفاده از این فرمول و انجام گام های آن، متن انتخابی حد اقل باید 100 (صد) کلمه داشته باشد. برای افراد عادی که از نظر تحصیلات در حد معمولی هستند و همچنین برای زبان آموزان مبتدی، معمولاً شاخص خوانایی از 6 تا 9 و گاهی اوقات پایین تر است. بدین معنی که درجه دشواری متن برای این افراد نباید بیشتر از 9 و کمتر از 6 باشد؛ اما در بعضی شرایط این عدد می تواند به زیر عدد 6 نیز تنزل یابد. برای دانش آموزان دبیرستانی و بالاتر، این شاخص از 8 تا 14 است.

منظور این است که درجه دشواری متن خواندنی برای این گروه از زبان آموزان نباید کمتر از 8 و بیشتر از 14 باشد. اما برای افرادی که تحصیلات عالی دارند، این شاخص از 12 تا 17 و یا بیشتر می باشد؛ یعنی درجه دشواری متن خواندی برای دانشجویان تحصیلات عالی نباید پایین تر از 12 و بالاتر از 17 باشد. به غیر از بعضی نوشته ها (مثل: قوانین، گزارشهای پزشکی، تکنیکی و...) شاخص "Fog" نباید بالاتر از 17 باشد (گانینگ فاگ، 1995). ایده آل ترین سطح شاخص "Fog" برای افراد عادی و زبان آموزان مبتدی عدد 7 و یا 8 است. فرمول "Fog" دارای گامهای زیراست:

گام اول: شمارش تعداد لغات موجود در متن.

گام دوم: شمارش تعداد جملات موجود در متن.

گام سوم: شمارش لغات پیچیده و بزرگ (سه سیلابی و یا بیشتر).

گام چهارم: تقسیم تعداد لغات بر تعداد جملات.

گام پنجم: تقسیم تعداد لغات پیچیده بر تعداد لغات و ضرب عدد بدست آمده در عدد 100.

گام ششم: جمع نتایج گام چهارم و پنجم.

گام هفتم: ضرب عدد بدست آمده از گام ششم در عدد 0/4

عدد بدست آمده نشانگر درجه سختی یک متن است (گانینگ فاگ، 1952)

$$^1 \text{Gunning Fog grade} = 0.4 * [\text{لغات} / \text{لغات سخت یا چند سیلابی} * 100 + \text{جملات} / \text{لغات}]$$

یافته ها:

نتایج بدست آمده از توصیف ویژگیهای فردی دبیران مورد مطالعه بشرح زیر بود:

1- حدود 44% از دبیران مورد مطالعه مرد و 56% زن بودند.

1. Gunning Fog grade = 0.4*[words/sentences+(100*hard words/words)]

2- حدود 16% از افراد مورد مطالعه دارای مدرک فوق دیپلم، 76% لیسانس و 8% فوق لیسانس بودند.

3- میانگین سابقه تدریس افراد مورد مطالعه 15/5 بود.

نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه ها

در بررسی مقایسه ارزیابی محتوای کتب درسی زبان انگلیسی بر اساس جنسیت افراد مورد مطالعه، آخرین مدرک تحصیلی و سابقه تدریس تفاوت معنی داری وجود داشت، لازم به ذکر است که دبیران زن، دبیران با مدرک فوق دیپلم و دبیران با سابقه بالا در ارزیابی محتوای کتب زبان، نمره بالایی به کتابها داده بودند. ولی در بررسی مقایسه ارزیابی محتوای کتب درسی زبان انگلیسی بر اساس محل خدمت تفاوت معنی داری وجود نداشت.

نقاط قوت و ضعف کتب درسی زبان در بخشهای مختلف به قرار زیر بود:
 در بخش جذابیت متن و آرایش ظاهری: با توجه به امتیازات موجود در جدول شماره (1)، جذاب و خوانا بودن تایپ کتابها نقطه قوت و عدم جذابیت جلد کتابها از نقاط ضعف کتابها به حساب می آیند.

جدول شماره (1) دیدگاه افراد مورد مطالعه در رابطه با جذابیت متن و آرایش ظاهری کتابها

میانگین	جمع امتیازها	خیلی کم (1) تا خیلی زیاد (5)										
		خیلی زیاد (5)	زیاد (4)	متوسط (3)	کم (2)	خیلی کم (1)	ف*	امتیاز ف	امتیاز ف	امتیاز ف	امتیاز ف	
4/03	666	260	52	300	75	93	31	12	6	1	1	تا چه حد تایپ کتابها جذاب و خوانا است؟
2/84	470	40	8	132	33	201	67	80	40	17	17	تا چه حد در بخش تصاویر، در ارتباط با جنسیت تعادل رعایت شده است؟
2/82	466	55	11	132	33	183	61	72	36	24	24	تا چه حد تصاویر موجود در کتابها جذاب هستند؟
2/70	447	10	2	60	15	282	94	82	41	13	13	تا چه حد درک مطالب (readings) جذاب و مفید هستند؟
2/30	380	5	1	44	11	183	61	112	56	36	36	تا چه حد موضوعات و تکالیف جذاب هستند؟

2/18	361	5	1	48	12	144	48	120	60	44	44	تا چه حد جلد کتابها جذاب است؟
میانگین کل	مجموع امتیازها											
2/81	2790											

در بخش واژگان و گرامر: با توجه به امتیازات موجود در جدول شماره (2)، توضیح و تمرین خوب قواعد دستوری نقطه قوت و عدم توضیح و تمرین لغات و تلفظ کلمات بطور خوب از جمله نقاط ضعف کتابها می باشند.

جدول شماره (2)، دیدگاه افراد مورد مطالعه در رابطه با توضیح و تمرین واژگان و گرامر

میانگین	جمع امتیازها	خیلی زیاد (5)		(3) متوسط		(2) کم		خیلی کم (1)		سوالها	
		ف	امتیاز	ف	امتیاز	ف	امتیاز	ف*	امتیاز		
3/05	504	35	7	172	43	222	74	68	34	7	تا چه حد قواعد دستوری خوب ارائه و تمرین داده شده است؟
2/52	417	10	2	72	18	204	68	108	54	23	تا چه حد در کتابها واژگان خوب توضیح و تمرین داده شده است؟
2/52	416	10	2	72	18	207	69	102	51	25	تا چه حد در کتابها تلفظ کلمات خوب توضیح و تمرین داده شده است؟
میانگین کل	مجموع امتیازها										
2/70	1337										

در بخش سازماندهی محتوا: با توجه به امتیازات موجود در جدول شماره (3)، نقطه قوت کتابها مربوط به سازماندهی بهتر مطالب از آسان به مشکل و نقطه ضعف آنها مربوط به عدم استفاده مناسب از زبان اصل می باشند.

جدول شماره (3)، دیدگاه افراد مورد مطالعه در رابطه با سازماندهی محتوای کتب درسی زبان

میانگین	جمع امتیازها	خیلی زیاد (5)		(3) متوسط		(2) کم		خیلی کم (1)		سوالها	
		ف	امتیاز	ف	امتیاز	ف	امتیاز	ف*	امتیاز		
3/18	525	40	8	196	49	249	83	30	15	10	تا چه حد محتوا بطور واضح سازماندهی و درجه بندی (از آسان به مشکل) شده است؟
3/01	497	35	7	148	37	246	82	58	29	10	تا چه حد موضوعات درسی بطور نظام مند ارائه شده اند؟
2/85	472	10	2	144	36	240	80	62	31	16	تا چه حد در کتب درسی زبان انگلیسی اهداف بطور صریح و آشکار در مقدمه کتاب

بیان شده اند؟												
2/71	449	40	8	136	34	153	51	96	48	24	24	تا چه حد از زبان اصل (رکتابها استفاده شده است؟
میانگین کل	مجموع امتیازها	* فراوانی										
2/94	1943											

در بخش شرایط حاکم بر کتابها¹: با توجه به امتیازات موجود در جدول شماره (4)، مطابقت مطالب کتابها با سن فراگیران از جمله نقاط قوت و عدم توجه کافی به زندگی واقعی و نیازهای آنها از نقاط ضعف کتابها به شمار می روند.

جدول شماره (4)، دیدگاه افراد مورد مطالعه در رابطه با

شرایط حاکم بر کتابها

میانگین	جمع امتیازها	خیلی کم (1)		کم (2)		متوسط (3)		زیاد (4)		خیلی زیاد (5)		سوالها
		ف*	امتیاز	ف	امتیاز	ف	امتیاز	ف	امتیاز	ف	امتیاز	
3/03	501	3	36	72	83	249	38	152	5	25	3	تا چه حد مطالب کتابها با سن فراگیران مطابقت دارد؟
2/57	426	33	40	80	61	183	25	100	6	30	33	تا چه حد زمان اختصاص یافته متناسب با حجم کتب درسی زبان انگلیسی است؟
2/27	376	38	59	118	52	156	16	64	-	-	38	تا چه حد مطالب کتابها با زندگی واقعی دانش آموزان مطابقت دارد؟
میانگین کل	مجموع امتیازها	* فراوانی										
2/63	1303											

در بخش تمرینها و فعالیتهای: با توجه به امتیازات موجود در جدول شماره (5)، وضوح و شفافیت آموزشها و دستورالعملهای موجود در کتابها جزو نقاط قوت آنها و عدم توجه به دانش زمینه ای فراگیران از نقاط ضعف کتابها به حساب می آیند.

جدول شماره (5)، دیدگاه افراد مورد مطالعه در رابطه با

نحوه ارائه تمرینها و فعالیتهای

میانگین	جمع امتیازها	خیلی کم (1)		کم (2)		متوسط (3)		زیاد (4)		خیلی زیاد (5)		سوالها
		ف*	امتیاز	ف	امتیاز	ف	امتیاز	ف	امتیاز	ف	امتیاز	

۱. Context = surrounding Conditions

3/01	497	35	7	144	36	249	83	60	30	9	9	تا چه حد آموزشها و دستور العملهای موجود در کتابها واضح هستند؟
2/92	482	20	4	124	31	243	81	92	46	3	3	تا چه حد تمرینها و آزمونهای دوره ای در کتابها وجود دارد؟
2/47	408	5	1	52	13	201	67	132	66	18	18	تا چه حد موضوعات و تکالیف تنوع دارند که بتوانند سطوح مختلف یادگیری، شیوه های یادگیری، علائق... را دربرگیرند؟
2/41	399	20	4	60	15	174	58	114	57	31	31	تا چه حد در کتب درسی زبان به رشد هر چهار مهارت زبانی توجه شده است؟
2/22	368	_	_	28	7	156	52	156	78	28	28	تا چه حد کتب درسی زبان دانش آموزان را به استراتژیهای خود راهبر تشویق و هدایت می کند؟
2/12	353	_	_	40	10	129	43	144	72	40	40	تا چه حد در کتابها از تکنیک هایی برای فعال سازی دانش زمینه ای دانش آموزان قبل از خواندن یک متن استفاده شده است؟
میانگین کل	مجموع امتیازها	* فراوانی										
2/53	2507											

در بخش مواد آموزشی¹: با توجه به امتیازات موجود در جدول شماره (6)، قابل دسترس بودن کتب درسی زبان انگلیسی برای اکثریت دانش آموزان از جمله نقاط قوت و عدم وجود نوار کاست همراه کتابها ضعف اصلی آنها به حساب می آیند.

جدول شماره (6)، دیدگاه افراد مورد مطالعه در خصوص مواد آموزشی

میانگین	جمع امتیازها	خیلی زیاد (5)		متوسط (3)		کم (2)		خیلی کم (1)		سوالها		
		امتیاز	ف	امتیاز	ف	امتیاز	ف	امتیاز	ف*			
3/51	579	165	33	228	57	135	45	42	21	9	9	تا چه حد کتب درسی زبان در دسترس هستند؟
2/17	359	15	3	32	8	141	47	128	64	43	43	تا چه حد همراه کتب درسی زبان، کتاب راهنمای معلم هم ارائه شده است؟
1/62	269	5	1	20	5	54	18	98	49	92	92	تا چه حد همراه کتب درسی زبان نوار کاست هم ارائه شده است؟

میانگین کل	مجموع امتیازها	* فراوانی
2/43	1207	

نهایتاً، در ارزیابی از قسمتهای مختلف کتابها، سازماندهی محتوای کتب در مقایسه با سایر بخشها، نمره بالایی را کسب کرده است.

نتایج بدست آمده از محاسبه ضریب دشواری متون و درک مطالب¹ با استفاده از فرمول خوانایی "Fog":

درجه دشواری متون و درک مطالب موجود در کتب درسی زبان انگلیسی از اول تا سوم راهنمایی به قرار زیر بود: اول راهنمایی، 1/89؛ دوم راهنمایی، 2/44 و سوم راهنمایی، 4/24. با توجه به توضیحاتی که در مقدمه مقاله داده شد، اعداد بدست آمده گویای این واقعیت هستند که درجه دشواری متون و درک مطالب موجود در کتابها پایین تر از حد مطلوب می باشند و نشانگر این هستند که متون خیلی ساده و آسان می باشند. شاید یکی از علل عدم توانایی دانش آموزان در خواندن و فهمیدن متون در سطوح بالاتر تحصیلی بخاطر ساده بودن بیش از حد مطالب در کتب دوره راهنمایی و یک مرتبه سخت شدن در دوره دبیرستان و سطوح بالاتر باشد. بدین منظور بهتر است متون موجود در کتب دوره دبیرستان نیز با استفاده از این فرمول بررسی شوند.

بحث و نتیجه گیری در مورد تحقیق حاضر

1- جذابیت جلد و تایپ کتابها - جذابیت تصاویر و رعایت تعادل در بخش

تصاویر مربوط به جنسیت

در تحقیق حاضر بالاترین میانگین یعنی عدد 4/03 مربوط به جذاب و خوانا

بودن تایپ کتابها بود. ولی میانگین نمره "جذابیت جلد کتابها" برابر، 2/18 از 5

بود که به هیچ وجه رضایت بخش نیست. انتظار می رود که طراحان کتب درسی عنایت لازم و کافی را در این خصوص داشته باشند. از طرف دیگر، میانگین نمره "جذابیت تصاویر" برابر، $2/82$ و میانگین نمره "رعایت تعادل در تصاویر مربوط به جنسیت" برابر، $2/84$ بود. ملاحظه می شود که نتیجه بدست آمده چندان رضایت بخش نیست و نیازمند توجه بیشتر می باشند. نتایج این تحقیق در بخش جذاب و خوانا بودن تایپ کتابها و عدم جذابیت تصاویر، با یافته های کریمی (2004) و احمدپور (1383)، همخوانی دارد؛ اما در قسمت مربوط به جذابیت جلد کتابها با یافته های آنها همخوانی ندارد.

2- جذابیت موضوعات، تکالیف و درک مطالب موجود در کتابها

موضوعات و متون جذاب در دانش آموزان انگیزه مطالعه را افزایش می دهند. در تحقیق حاضر، میانگین نمره "جذابیت درک مطالب" برابر، $2/70$ و میانگین نمره "جذابیت موضوعات و تکالیف" برابر $2/30$ بود، که اصلاً رضایت بخش نیست. نتیجه این تحقیق با یافته های احمدی دارانی (1381) و احمدپور (1383) همخوانی دارد؛ ولی با یافته های کریمی (2004)، همخوانی ندارد.

3- توضیح و تمرین واژگان و گرامر

در یک روال طبیعی، زبان آموزی با شنیدن تلفظ کلمات آغاز می شود و بعد به مراحل دیگر پرداخته می شود. در این تحقیق، نمره تلفظ و واژگان هر دو، $2/52$ بود. این عدد نیز نشانگر ضعف کتابها در توضیح و تمرین لغات و تلفظ آنها است. نتیجه تحقیق حاضر با یافته های احمدی دارانی (1381) و کریمی (2004)، همخوانی دارد. اما میانگین نمره "قواعد دستوری" $3/05$ بود. این نتیجه در مقایسه با نتایج قبلی وضعیت بهتری دارد و می توان توضیح و تمرین خوب قواعد دستوری را یک نقطه قوت در کتابها محسوب کرد. نتیجه این تحقیق با یافته های احمد پور (1383)، همخوانی دارد.

4- سازماندهی محتوا، بیان صریح اهداف و استفاده از زبان اصل

هر چقدر پیوستگی بین مطالب ارائه شده بیشتر رعایت شود و موضوعات از امور عینی به سمت امور انتزاعی و از آسان به مشکل طراحی شوند، یادگیری آسانتر و عمیق تر خواهد شد. در تحقیق حاضر، میانگین نمره " ارائه نظام مند موضوعات " برابر 3/01 و میانگین نمره " سازماندهی مطالب از آسان به مشکل " برابر 3/18 بود. این نتیجه به وضعیت بهتری اشاره دارد و یک نقطه مثبت به حساب می آید. نتیجه این تحقیق با یافته های احمدی درانی (1381) و با یافته های احمدپور (1383) همخوانی ندارد.

در هر کتاب باید اهداف بطور آشکار و صریح در مقدمه و یا پیشگفتار کتاب بیان شوند تا خواننده به اهمیت مطالعه ای که در پیش خواهد داشت پی ببرد. میانگین نمره " بیان اهداف صریح و آشکار در مقدمه کتابها " از 5 نمره، 2/85 بود که زیاد رضایت بخش نیست. این نتیجه با یافته های احمدی دارانی (1381) و احمدپور (1383)، همخوانی دارد.

زبان اصل زبانی است که انگلیسی زبانان به آن صحبت می کنند. ترجمه یک زبان به زبان دیگر را نمی توان زبان اصل نامید؛ چراکه در این صورت حالت واقعی خود را از دست می دهد. نمره میانگین " استفاده از زبان اصل " در تحقیق حاضر، 2/71 بود که رضایت بخش نیست. نتیجه این تحقیق با یافته های احمدی دارانی (1381) و کریمی (2004)، همخوانی دارد.

5- ارائه تمرینها و آزمونهای دوره ای - توجه به چهار مهارت زبانی

هدف از آزمونهای دوره ای موجود در کتاب ها، سنجیدن درک و فهم دانش آموزان از مطالب ارائه شده در درس قبلی است. مشکلی که در آزمونها و تمرینهای دوره ای موجود در کتاب ها است، این است که با سوالات امتحانی هماهنگی لازم را ندارند. میانگین نمره " تمرینها و آزمونهای دوره ای " برابر، 2/92

بود که چندان رضایت بخش نیست. نتیجه این تحقیق با یافته های احمد پور (1383) همخوانی دارد.

مراحل طبیعی رشد هر زبان عبارت است از: گوش دادن، صحبت کردن، خواندن و نوشتن. ضعف در هر یک از این مهارتها، باعث ضعف در زبان آموزی می شود. در تحقیق حاضر، میانگین نمره بدست آمده در این بخش برابر، 2/41 است که نشان دهنده ضعف در کتاب ها می باشد. نتیجه تحقیق حاضر با یافته های مهدی زاده (1384)، همخوانی دارد.

6- استراتژی های خود راهبر - توجه به علائق و دانش زمینه ای فراگیران
دراکر¹ بر ادامه تعلیم و تربیتی اصرار دارد که بر این فرض استوار است که هر چه مردم در کار و زندگی تجربیات بیشتری داشته باشند علاقه بیشتری برای یادگیری و قابلیت بیشتری برای یاد گرفتن خواهند داشت. مطالعه مستقل که هم یک مورد اختیاری برنامه درسی و هم یک استراتژی آموزش می باشد یک کاربرد مفید و خاص الگوی فعالیتهای مبتنی بر نیازها و علائق است (نقل از خوی نژاد، 1380). در تحقیق حاضر میانگین نمره "توجه به علائق دانش آموزان و ارائه تکالیف متنوع"، برابر 2/47، "توجه به استراتژیهای خود راهبر"، برابر 2/22 و "توجه به دانش زمینه ای فراگیران"، برابر 2/12 بود که اصلاً رضایت بخش نبود. این نتیجه با یافته های احمدی دارانی (1381)، احمدپور (1383)، همخوانی دارد ولی با یافته های کریمی (2004) و جهانگرد² (2003)، همخوانی ندارد.

7- مطابقت مطالب کتابها با سن فراگیران، زندگی واقعی - مطابقت حجم مطالب با زمان اختصاص یافته

1. Drucker
2. Jahangard

با توجه به میانگین بدست آمده در این بخش که برابر 3/03 بود، مطابقت مطالب کتابها با سن فراگیران در حد خوب می باشد. علاوه بر این، اگر مطالب کتابها متناسب با زندگی واقعی و نیازهای دانش آموزان باشند، در آنها انگیزه لازم برای یادگیری ایجاد می شود.

بر اساس نظر سنجی از دبیران، در تحقیق حاضر میانگین نمره "مطابقت زمان اختصاص یافته با توجه به حجم مطالب" برابر 2/57 و میانگین بدست آمده در بخش "مطابقت مطالب با زندگی واقعی و نیازهای دانش آموزان" برابر 2/27 بود که اصلاً رضایت بخش به نظر نمی رسد. نتیجه این تحقیق با یافته های احمدی دارانی (1381) و احمدپور (1383)، همخوانی دارد.

8- مواد آموزشی: در دسترس بودن کتب درسی و کتاب راهنمای معلم و

نوار کاست

میانگین نمره "در دسترس بودن کتب درسی زبان"، برابر 3/51 بود که نتیجه رضایت بخشی به حساب می آید. در ارزیابی کتب درسی، پایین ترین میانگین مربوط به نمره "ارائه نوار کاست همراه کتابها" بود. نتیجه این تحقیق با یافته های کریمی (2004)، همخوانی ندارد؛ چراکه در کتب درسی پیش دانشگاهی نوار کاست و فیلم آموزشی موجود است. از طرف دیگر، میانگین نمره "ارائه کتاب راهنمای معلم"، برابر 2/17 بود. این عدد نشانگر ضعف کتابها بود. نتیجه این تحقیق با یافته های احمدی دارانی (1381)، همخوانی دارد ولی با یافته ها کریمی (2004)، همخوانی ندارد.

ارزیابی کلی دبیران از محتوای کتب درسی زبان انگلیسی

دوره راهنمایی

در کل باید دید که آیا یک کتاب تا چه حد توانسته مفید و مورد قبول دبیران و زبان آموزان باشد. مطابق جدول شماره (3)، در ارزیابی انجام گرفته از کتب درسی زبان دوره راهنمایی ملاحظه می شود که میانگین بدست آمده از ارزیابی

برابر، 42/19 از 100 بود که نتیجه اصلاً رضایت بخش نیست؛ چرا که پایین تر از حد متوسط می باشد. نتیجه حاصله نشانگر این است که طراحی محتوای کتابها دارای ضعف های عمده ای است و نیاز به تجدید نظر دارند.

جدول شماره (3) ارزیابی کلی دبیران
از محتوای کتب درسی زبان انگلیسی دوره راهنمایی

165	تعداد
0	پاسخ نداده
42/19	میانگین
12/45	انحراف استاندارد
15	حداقل
82	حد اکثر

پیشنهادها¹:

الف) پیشنهادهای کاربردی:

- 1- جذاب و به روز کردن مکالمات، متون و درک مطالب.
- 2- جذاب کردن تصاویر موجود در کتابها و رفع تبعیض در بخش تصاویر مربوط به جنسیت.
- 3- اضافه کردن ساعات تدریس درس زبان انگلیسی پایه اول راهنمایی.
- 4- ارائه وسائل کمک آموزشی از جمله نوار کاست و فیلم آموزشی همراه کتب درسی.
- 5- ارائه کتاب راهنمای معلم.

ب) پیشنهادهایی برای تحقیقات آینده:

- 1- ارزیابی و تحلیل محتوای کتب درسی زبان انگلیسی بر اساس نظرخواهی از دانش آموزان.

۱. Recommendations

- 2- ارزیابی و تحلیل محتوای هر یک از کتب درسی زبان انگلیسی بطور جداگانه.
- 3- بررسی و ارزیابی عوامل فرهنگی حاکم بر کتب درسی زبان انگلیسی.
- 4- مقایسه درجه دشواری متون و درک مطالب کتب درسی زبان انگلیسی دوره راهنمایی و دبیرستان.

منابع

- احمدپور، زهرا(1383). بررسی مسائل و مشکلات آموزش زبان انگلیسی در دوره متوسطه، مجله رشد آموزش زبان، سال 18، شماره 71، ص 15-21.
- تقی پورظهير، علی (1385). اصول اساسی برنامه ریزی درسی و آموزشی، تهران: انتشارات آگاه.
- حسینی نسب، داوود(1377). تحلیل محتوای کتب درسی فارسی و ریاضی دوره ابتدایی، شورای تحقیقات آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی.
- خوی نژاد، غلامرضا(1380). برنامه ریزی درسی برای تدریس و یادگیری بهتر، مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی.
- ملکی، حسن(1386). برنامه ریزی درسی (راهنمای عمل)، مشهد: انتشارات پیام اندیشه
- مهدی زاده، امیرحسین(1384). ارزیابی محتوای کتابهای زبان انگلیسی دوره راهنمایی، ارائه چهارچوب علمی بهینه جهت اصلاح و تدوین کتابها، مجله رشد آموزش زبان، دوره بیستم، شماره 77، ص 3-10.
- یارمحمدیان، م ح.(1377). اصول برنامه ریزی درسی، مبانی فلسفی، روانشناختی و جامعه شناختی و..، تهران: موسسه چاپ و انتشارات یادواره کتاب.
- Ahmadi Darani, Parviz (1381). The Evaluation of High School Textbooks for EFL Education in Iran: The Evaluation via Checklist, *FLT Journal* volume 64, 22- 32.
- Allwright, R. (1982). What Do We Want Teaching Materials For? *ELT Journal*. Volume 36/1.

- Bardovi – Harling (1991).**ELT Journal** 45(1):4 –15, doi: 10.1093 /elt/ 45.1.4 1991 by Oxford University Press.
- Brown, J.(1995).**The Elements of Language Curriculum**, Boston, MA: Heinle and Heinle.
- Cathcart,R.(1989).**Authentic Discourse and the Survived English Curriculum**, In TESOL Quaterly.Vol.23.
- Chastain,K.(1988). **Developing Second – Language Skills Theory and Practice**, by Harcourt Brace Jovanovich,Inc.
- Cunningsworth, A.(1995).**Choosing Your Course book**, Oxford: Heinemann.
- Gunning Fog(1952).[http://en, wikipedia. org/wiki/Gunning Fog Index](http://en.wikipedia.org/wiki/Gunning_Fog_Index).
- Haycroft, J.(1998).**An Introduction to English Language Teaching**, Longman.
- Hutchinson, T.& Torres, E.(1994).The Textbook as Agent of Change, **ELT Journal**, volume 48/4.
- Jahangard, Ali(2003). Evaluation of EFL Materials Taught at Iranian Public High Schools, **EFL Journal**, volume9,Issue2.
- Karimi,Akbar(2004).An Evaluation of A Preparatory English Course, Books 1&2: An EAP Coursebook Evaluation, **FLT Journal**, volume 73, 24 – 28.
- neil, R.(1982).Why Use Textbooks? **ELT Journal**, volume 36/2.
- Sheldon, L.(1988).Evaluation ELT Textbooks and Materials, **ELT Journal**, 42(4),237 – 246.
- Ur,Penny(1996). **A Course in Language Teaching, Practice and Theory**, Cambridge University Press.
- Yule,G.,T.Matthis,and M.Hopkins(1992).on Reporting What Was Said, **ELT Journal**, Volume 46/3.

